

El saber postmodern, una petita utopia legitimadora

La postmodernitat sembla pensar-se a si mateixa com una època de proliferació, dispersió i multiplicació dels discursos sense caure mai en la servitud de la legitimació. Els discursos es produïren sense remetre's a un «gran metarelat» que els legítimi i els harmonitzi entre si en un saber pretesament «universal» i amb les necessitats de la societat presa com a un conjunt homogeni. La postmodernitat pretèn basar-se en la desconfiança, la sospita, el descreure, de tot metarelat legitimador. És a dir, cal sospitar de tot discurs o relat que és pretén justificador d'altres discursos o relats.

Aquesta pretensió ens sembla condemnada al fracàs; ens sembla una ingenuïtat dels pretesos revolucionaris postmoderns. Totes les «revolucions» han tingut els seus ingenus que han cregut les més «naïf» de les seves consignes.

Com a argument recorrem al llibre fundador de l'assumpte, el llibre que ha convertit una mera fórmula sorgida en el camp de l'arquitectura en el «tema del nostre temps»: *La condició postmoderna* d'en J. F. Lyotard. Aquest llibre —important

sens dubte— acaba amb un capítol titulat, ni més ni menys que, «la legitimació per la paralogia». No es tracta, doncs, de renunciar a la funció legitimadora ni de descreure de tot metarelat —com hom ha pogut pensar. Els grans relats metadiscursius, per exemple les filosofies de la història, han estat assassinats (i temps que en fa, per cert!), però els substitueixen uns petits —però legitimadors— metadiscursos. Així ho veu perfectament Lyotard (que com tots els «grans revolucionaris» voreja el gran traïdor) quan diu: «El recurs als grans relats és exclòs; no es podria, doncs, recórrer ni a la dialèctica de l'esperit ni tampoc a l'emancipació de la humanitat per donar validesa al discurs científic postmodern». Però, com s'acaba de veure, el «petit relat» es manté com a forma per excel·lència que pren la invenció imaginativa, i, per suposat, la ciència».

La planificació del saber modern que en el seu informe (no cap altra cosa és el llibre) presentat al Conseil des Universités de Quebec, proposa simplement la proliferació dels discursos (amb el seu corresponent petit metarelat

legitimador) en el camp de l'anomenada «paralogia». Lyotard no acaba —no s'atreveix— a definir-la. Menciona només tres tipus de discursos que semblen exemplaritzar-la (potser fins i tot la legítimen). El primer és el model del sistema obert (cita bàsicament a Watzlawick i Salanskis); el segon és la teoria de les catàstrofes (René Thom, Pomian, Zeeman); i el tercer l'anti-mètode de Feyerabend. Paral·lelament, sembla que el model que l'ajuda més a pensar —i que també cita profusament— és una barreja entre les ja més venerables doctrines de la teoria dels jocs iniciada per von Neumann i la concepció del joc lingüístic del segon Wittgenstein.

Interessa comparar la posició de Lyotard amb l'anarquisme epistemològic de Feyerabend (que aquest preferí denominar a la segona versió del *Tractat contra el mètode* com «dadaisme», per tal de remarcar l'aspecte lúdic de la proposta). Ja Feyerabend al 1975 carregava contra els grans metarelats sota la forma de «filosofies de la ciència i teories del coneixement». Reivindicava la proliferació i pluralisme d'idees que de cap manera no es pot limitar. Feyerabend acabava proposant el seu famós «principi» de «tot fa servei», perquè deia que era l'únic «principi» —podem llegir perfectament «metarelat»— que «no inhibeix el progrés». Naturalment, hom pensa de seguida que aquest sí que és un vell relat modern, «El Progrés».

Podríem pensar que Lyotard —que explícitament vol evitar si més no tot gran relat— no cau en aquesta ingenuïtat. No obstant això, s'hi aproxima molt en recaure —tot i voler evitar-ho— en la legitimació per la valoració «moderna» de l'eficàcia productiva —molt ampliada, segons diu, pel saber paralògic— *«El problema és saber si*

és possible una legitimació que s'autoritzi per la sola paralogia. És precís distingir el que és pròpiament paralogia del que és innovació: aquesta és controlada, o en tot cas utilitzada, pel sistema per a millorar la seva eficàcia; aquella és una «jugada», d'una importància tot sovint no apreciada sobre el terreny, feta en la pragmàtica dels sabers. Que, en la realitat, l'una es transformi en l'altra és freqüent, però no necessari, i no necessàriament molest per a la hipòtesi [que defensa en el seu llibre].

La fal·làcia aquí present és evident per a tots, car l'avantatge que representa la paralogia és clarafent una més gran esperança estadística d'arribar a una invenció rendible. En el nostre tipus de societat, en la qual el saber s'ha convertit en la principal forma productiva —com diu el mateix Lyotard—, l'aposta per la paralogia només pot ser acceptada —tant a l'est com a l'oest— com una aposta per la invenció. Invenció que serà apropiada, «controlada i utilitzada» d'acord amb les finalitats dels que detenten el poder. En la nostra societat la paralogia no pot ser cap altra cosa que «un ser per a la invenció».

Reconec que una societat on no s'esdevingués això seria una societat postmoderna. Lyotard però, s'ha limitat a considerar «el saber postmodern» i aquest no és res al marge de la nostra societat; només n'és l'excrecència cultural, que serveix per al que vol que serveixi la societat o els qui detentin el poder. Els banquers, militars i polítics no pensen, ni volen pensar, en la paralogia per la paralogia i ells tenen la paraula. Lyotard i altres ens han dibuixat una nova utopia —molt informatitzada ella— i per a què serveix? Per a legitimar què? A qui?

GONÇAL MAYOS I SOLSONA

ve de pàg. 27

tum. Mentre la que hauria de ser la nostra TV engranava les campanades jo bevia somnis una copa d'aquell vi tan bo amb foradets (que diria en Joan Casanova), Xampany que diria en Quim, cava brut que diuen els entesos, gentilesa d'en Jordi Romeu, que ens

acolli fins a la darrera hora en la seva casa-museu.

I ara prou notícies, l'esperança oberta, a que aquest nou any que ha començat, porti triomfs definitius a la Cuina Nacional, i una recepta més per anar fent camí.

PERE SANS, COC

ALL I OLI D'ADVENT

Aquesta preparació tradicional és ben senzilla: es tracta de substituir (antigament per motius d'abstinència de carn) els rovells d'ou de l'all i oli clàssic (no el d'excursionista, sense rovells), per codonys, peres o pomes escalivades, si bé actualment

s'acostumi a preparar afegint la polpa de la fruita en un all i oli ja fet (amb rovell). Serveix per acompanyar plats que requereixin un all i oli molt suau per la seva finor; acompanyarà, doncs, a la perfecció plats de peix, o aviram i caça de ploma, de sabor molt subtil.